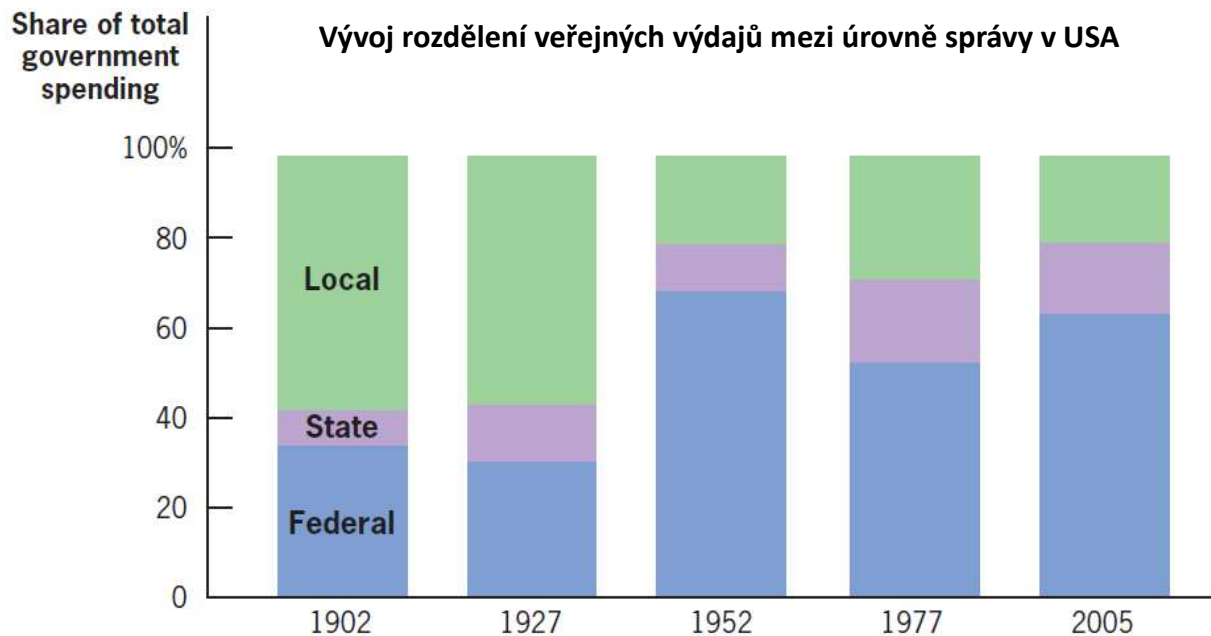

Poskytování místních veřejných statků Fiskální federalismus

Eliška Vejchodská

Fiskální federalismus

- Jak jsou rozděleny příjmy a výdaje mezi úrovně veřejné správy
  - Jaké veřejné služby financovat z jaké úrovně → jaká úroveň nese odpovědnost
  - Proč je lepší něco financovat z národní / lokální úrovně?

Zdroj: Gruber: Public Finance and public Policy, 2011. ©

Tieboutův model

- Charles Tiebout (1956)
- Lidé se stěhují tam, kde jim vyhovuje úroveň místního zdanění (v kontextu USA vysokou daní z nemovitostí) a zabezpečení veřejných služeb (místních veřejných statků) → soutěživost mezi samosprávami
- Kontrola nákladové efektivity při poskytování veřejných služeb
- Hlasování nohama o množství nabízených místních veřejných statků (např. úklid ulic, parky, knihovny)
- Docílení optimální míry poskytování místních veřejných statků pro ty, co chtějí přispívat i získávat méně i pro ty, kteří chtějí vysokou kvalitu za vyšší příspěvky do rozpočtu
- Ale:
  - Předpoklad perfektní mobility
  - Předpoklad, že všichni se finančně podílejí na tvorbě místního veřejného rozpočtu stejně (paušální daň – daň z hlavy)
  - Neexistují externality přelévající se do jiných obcí (efekt kvalitního vzdělávání na ZŠ celonárodní)
  - Obrovské rozdíly v kvalitě veřejných služeb mezi obcemi v USA jako následek různě vysokých příjmů z daně z nemovitostí

Fiskální federalismus v zemích OECD a v ČR

Number of subnational governments*

	Municipal level	Intermediary level	Regional or state level	Total
2020-2021				
Federations & quasi-federations				
Australia	562		8	570
Austria	2 095		9	2 104
Belgium	581	10	6	597
Canada	3 898		13	3 911
Germany	10 792	401	16	11 209
Mexico	2 465		32	2 497
Spain	8 131	50	17	8 198
Switzerland	2 172		26	2 198
United States	35 748	3 031	50	38 829
Unitary countries				
Chile	345		16	361
Colombia	1 103		33	1 136
Czech Republic	6 258		14	6 272
Denmark	98		5	103
Estonia	79			79
Finland	309		1	310
France	34 965	101	18	35 084
Greece	332		13	345
Hungary	3 155		19	3 174
Iceland	69			69
Ireland	31			31
Israel	251			251
Italy	7 904		20	7 924
Japan	1 747		47	1 794
Korea	226		17	243
Latvia	119			119
Lithuania	60			60
Luxembourg	102			102
Netherlands	352		12	364
New Zealand	67		11	78
Norway	356		10	366
Poland	2 477	380	16	2 873
Portugal	308		2	310
Slovak Republic	2 927		8	2 935
Slovenia	212			212
Sweden	290		21	311
Turkey	1 389		81	1 470
United Kingdom	379	35	3	417
OECD37	132 354	4 008	544	136 906
EU28	86 406	977	263	87 646

* Country notes: see following sheet.

Zdroj: OECD, 2021

Municipality size

2019-2020*	Average municipal size* (number of inhabitants)	Average number of municipalities per 100 000 inhabitants*	Median municipal size (number of inhabitants)	Average municipal area** (km ²)
Federations & quasi-federations				
Australia	45 144	2.2	11 794	13 774
Austria	4 238	23.6	1 822	40
Belgium	19 775	5.1	12 528	53
Canada	9 607	10.5	1 039	707
Germany	7 699	13.0	1 737	33
Mexico	51 023	2.0	14 137	797
Spain	5 793	17.3	525	62
Switzerland	3 948	25.3	1 527	19
United States	9 135	10.9	n.a.	269
Unitary countries				
Chile	55 184	1.8	19 473	2 193
Colombia	44 344	2.3	12 766	1 035
Czech Republic	1 705	58.7	438	13
Denmark	59 357	1.7	42 989	438
Estonia	16 770	6.0	7 460	574
Finland	17 869	5.6	6 066	1 095
France	1 929	51.8	467	16
Greece	32 294	3.1	19 230	397
Hungary	3 097	32.3	790	29
Iceland	5 226	19.1	880	1 488
Ireland	158 941	0.6	123 851	2 256
Israel	36 057	2.8	13 557	88
Italy	7 634	13.1	2 457	38
Japan	72 204	1.4	23 774	216
Korea	228 801	0.4	158 437	444
Latvia	16 077	6.2	6 412	543
Lithuania	46 569	2.1	26 296	1 088
Luxembourg	6 093	16.4	3 063	25
Netherlands	49 276	2.0	30 725	106
New Zealand	73 687	1.4	36 100	3 996
Norway	15 022	6.7	5 163	908
Poland	15 499	6.5	7 492	126
Portugal	33 397	3.0	13 771	299
Slovak Republic	1 863	53.7	669	17
Slovenia	9 854	10.1	4 713	96
Sweden	35 444	2.8	15 978	1 543
Turkey	59 452	1.7	29 237	562
United Kingdom	176 245	0.6	131 992	645
OECD37 (WA)	10 254	9.8	n.a.	234
EU28 (WA)	5 959	16.8	n.a.	52

* Average calculations are based on population data as of 2019. Calculations do not comprise Indian Reserves and unorganised territories for Canada, Indian reservations areas for United States and French Guyana for France. For Turkey average and median municipal sizes exclude metropolitan municipalities in order to avoid double counting.

** Calculations do not comprise Indian Reserves and unorganised territories for Canada, Indian reservations areas for United States and French Guyana for France.

Subnational government expenditure

2019	USD billions	USD per capita	% GDP	% public expenditure
Federations & quasi-federations				
Australia ¹	242.5	9 559	17.6%	48.6%
Local government alone	32.8	1 293	2.4%	6.6%
Austria	93.5	10 528	17.4%	36.0%
Local government alone	45.2	5 087	8.4%	17.4%
Belgium	171.2	14 900	26.5%	50.8%
Local government alone	44.7	3 891	6.9%	13.3%
Canada	616.7	16 407	31.7%	75.9%
Local government alone	170.5	4 536	8.8%	21.0%
Germany	1 037.0	12 480	21.7%	48.0%
Local government alone	394.2	4 745	8.2%	18.2%
Mexico	321.7	2 557	12.0%	45.0%
Local government alone	49.0	390	1.8%	6.9%
Spain	440.4	9 349	21.5%	51.1%
Local government alone	122.7	2 604	6.0%	14.2%
Switzerland	129.3	15 079	20.0%	61.2%
Local government alone	45.7	5 327	7.1%	21.6%
United States	3 931.2	11 966	18.3%	48.1%
Local government alone	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Unitary countries				
Chile ²	18.1	964	3.8%	14.9%
Colombia ¹	99.0	2 024	12.6%	38.8%
Czech Republic	55.9	5 237	11.8%	28.6%
Denmark	117.7	20 233	32.6%	66.2%
Estonia	5.2	3 962	9.9%	25.4%
Finland	64.4	11 662	21.9%	41.2%
France	382.2	5 666	11.2%	20.1%
Greece	11.5	1 068	3.4%	7.1%
Hungary	23.1	2 364	6.8%	14.8%
Iceland	2.9	7 991	13.0%	31.3%
Ireland	11.4	2 317	2.5%	10.2%
Israel	22.9	2 526	5.9%	14.7%
Italy	382.5	6 340	13.9%	28.5%
Japan ²	827.0	6 541	15.3%	39.3%
Korea	349.3	6 754	15.3%	45.2%
Latvia	6.8	3 579	10.8%	28.2%
Lithuania	9.4	3 381	8.5%	24.5%
Luxembourg	3.7	5 926	4.8%	11.3%
Netherlands	136.9	7 894	12.9%	30.7%
New Zealand ²	9.6	1 970	4.4%	11.5%
Norway	66.3	12 394	17.6%	34.2%
Poland	191.4	4 986	14.3%	34.3%
Portugal	22.4	2 175	5.7%	13.5%
Slovak Republic	13.7	2 513	7.5%	17.5%
Slovenia	7.4	3 566	8.4%	19.4%
Sweden	146.4	14 241	25.1%	50.9%
Turkey ²	92.9	1 142	3.9%	11.3%
United Kingdom	311.6	4 665	9.3%	22.8%
OECD37 (WA)	1 0375.1	7 653	16.2%	40.2%
EU28 (WA)	3 811.7	7 403	15.4%	33.6%
Local government alone	2 632.6	5 113	10.6%	23.2%

Struktura veřejných rozpočtů v ČR

- Veřejné rozpočty
  - Státní rozpočet
  - Rozpočty územních samospráv: krajské rozpočty, obecní rozpočty

Samostatně hospodařící veřejné instituce a jejich rozpočty:

- Mimorozpočtové fondy (SFŽP, SFDI, SFRB, SZIF, SFKultury, SFKinematografie)
- Zdravotní pojišťovny
- Veřejnoprávní organizace: zejména příspěvkové organizace krajů a obcí

Veřejné příjmy

- Daňové
- Nedaňové
  - z podnikání
  - z veřejného majetku
  - Poplatky (Zákon 565/1990 Sb. o místních poplatcích)
- Dluhové financování

Struktura daní v ČR

- Přímé daně
  - Důchodové
    - DPFO, DPPO
  - Majetkové
    - Z nemovitých věcí – extrémně nízká oproti Ø OECD
    - Silniční – zrušena pro vozidla do 12 t, jinak zásadní snížení
    - Z převodu majetku – dědická - zrušena, darovací – zrušena v linii rodiny
    - Z nabytí nemovitosti – zrušena
- Nepřímé daně
  - Spotřební daně – z lihových výrobků, tabáku, pohonných hmot
  - DPH

Alokace daňových příjmů v ČR

Zákon o rozpočtovém určení daní 243/2000 Sb.

§4 Daňové příjmy rozpočtů obcí:

(1) Daňové příjmy rozpočtů obcí tvoří

a) **výnos daně z nemovitých věcí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,**

b) **podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu** daně z přidané hodnoty,

c) podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,

d) podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených pod písmenem c),

e) podíl na 23,58 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),

f) podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu h) a v § 3 odst. 1 písm. a),

g) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

h) podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

§ 3 Daňové příjmy rozpočtů krajů

(1) Daňové příjmy rozpočtů jednotlivých krajů tvoří

a) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušný kraj, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

b) **podíl na 9,78 % z celostátního hrubého výnosu** daně z přidané hodnoty,

c) podíl na 9,78 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti odváděné plátcem daně, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

d) podíl na 9,78 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

e) podíl na 9,78 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob s výjimkou

1. daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti odváděné plátcem daně,

2. daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

3. záloh poplatníka v paušálním režimu na daň z příjmů fyzických osob a daně z příjmů fyzických osob, která je rovna paušální dani,

f) podíl na 9,78 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu a) a v § 4 odst. 1 písm. g),

g) podíl na 9,78 % výnosu záloh poplatníka v paušálním režimu na daň z příjmů fyzických osob a výnosu daně z příjmů fyzických osob, která je rovna paušální dani.

Alokace veřejného rozpočtu II – rozdělení stanovené částky mezi obce

- (2) Procento, kterým se obce s výjimkou hlavního města Prahy, Plzně, Ostravy a Brna (dále jen „ostatní obce“) podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daní podle odstavce 1 písm. b) až f), se vypočte jako součet
- a) poměru započtené **výměry katastrálních území obce** (odstavec 7) k celkově započtené výměře katastrálních území všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,03,
- b) poměru **počtu obyvatel** obce k počtu obyvatel všech obcí vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,10,
- c) poměru **počtu dětí a žáků navštěvujících školu** zřizovanou obcí k počtu těchto dětí a žáků za všechny obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,09,
- d) poměru **násobku postupných přechodů**, vypočteného pro obec pomocí koeficientů postupných přechodů, k součtu násobků postupných přechodů vypočtených za ostatní obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,78 a dále násobeného celkovým procentem, kterým se na část celostátního hrubého výnosu daní podle odstavce 1 písm. b) až f) podílejí ostatní obce, toto celkové procento se vypočte způsobem uvedeným v odstavci 4.

Obce s počtem obyvatel od-do	Koeficient postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0-50	1,0000	1,0000 x počet obyvatel obce
51-2000	1,0700	50 + 1,0700 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 50
2001-30000	1,1523	2136,5 + 1,1523 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 2000
30001-a více	1,3663	34400,9 + 1,3663 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30000

	Přepočítací koeficient
Hlavní město Praha	4,0641
Plzeň	2,2961
Ostrava	2,2961
Brno	2,2961
Ostatní obce	1,0000

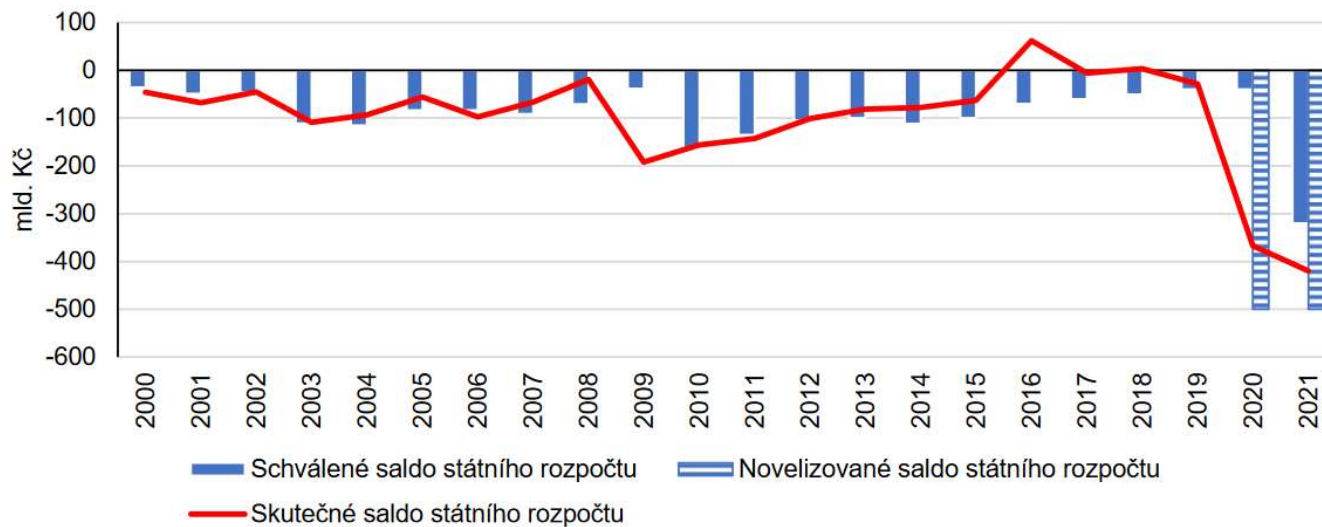
STRUKTURA PŘÍJMŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU V MLD. KČ

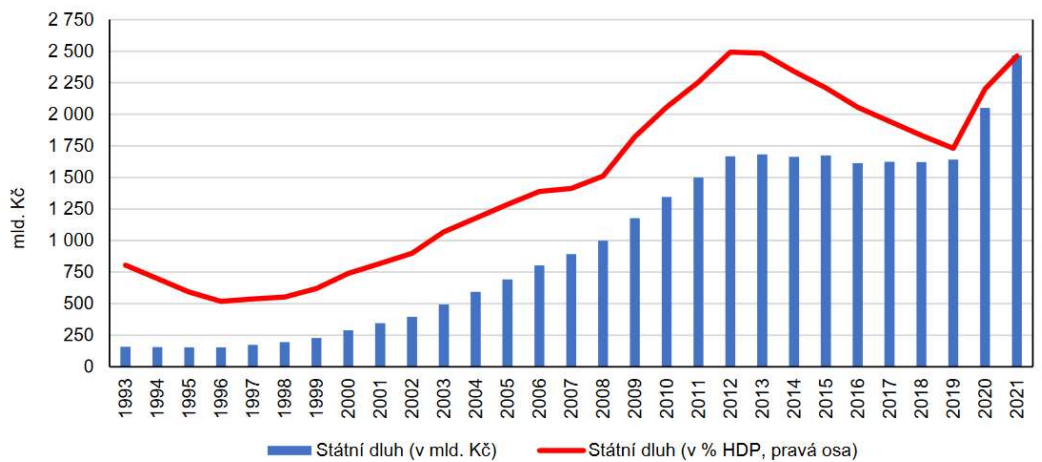
Veřejné výdaje

- Mandatorní výdaje – povinné platit ze zákona – např. dávky důchodového pojištění, nemocenského pojištění, sociální dávky, platby státu do zdravotního pojištění, podpory v nezaměstnanosti, výdaje na dluhovou službu, výdaje na volby ...
- Quasi-mandatorní výdaje – platy státních zaměstnanců, platby na chod příspěvkových organizací ...
- Nemandatorní výdaje – např. investice

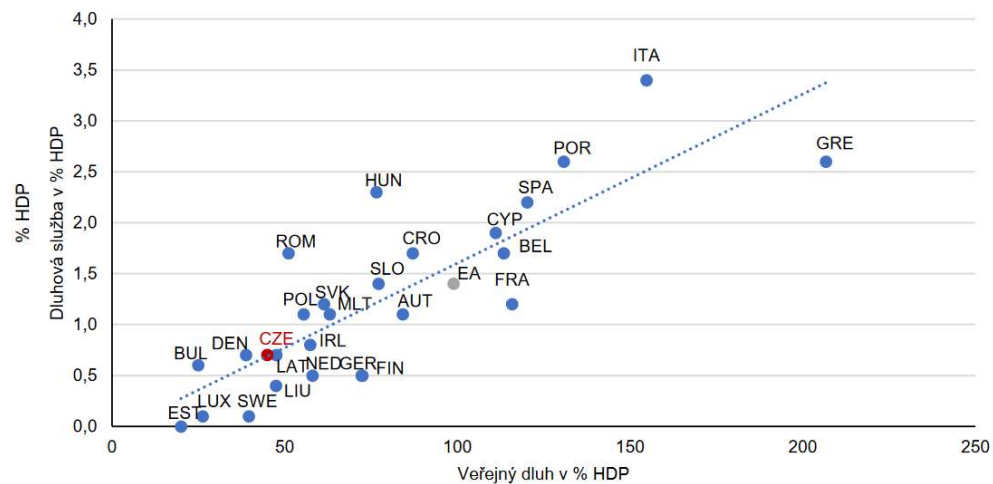
Graf 14 Schválené a skutečné saldo státního rozpočtu ČR

Graf 1 Vývoj státního dluhu ČR v letech 1993-2021

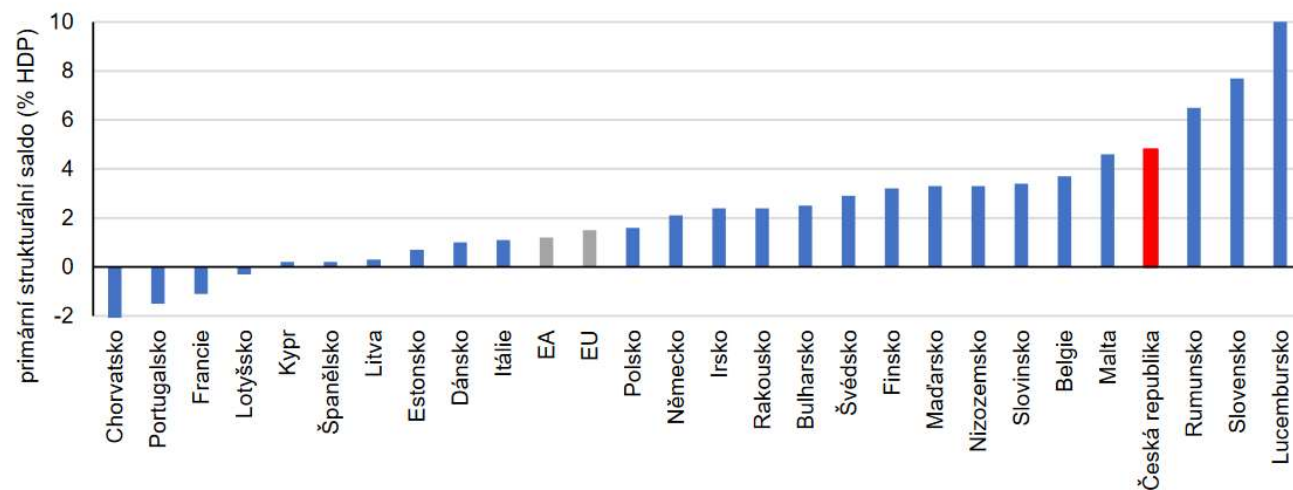

raf 8 Výše zadlužení a dluhová služba v EU27 v roce 2021

Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

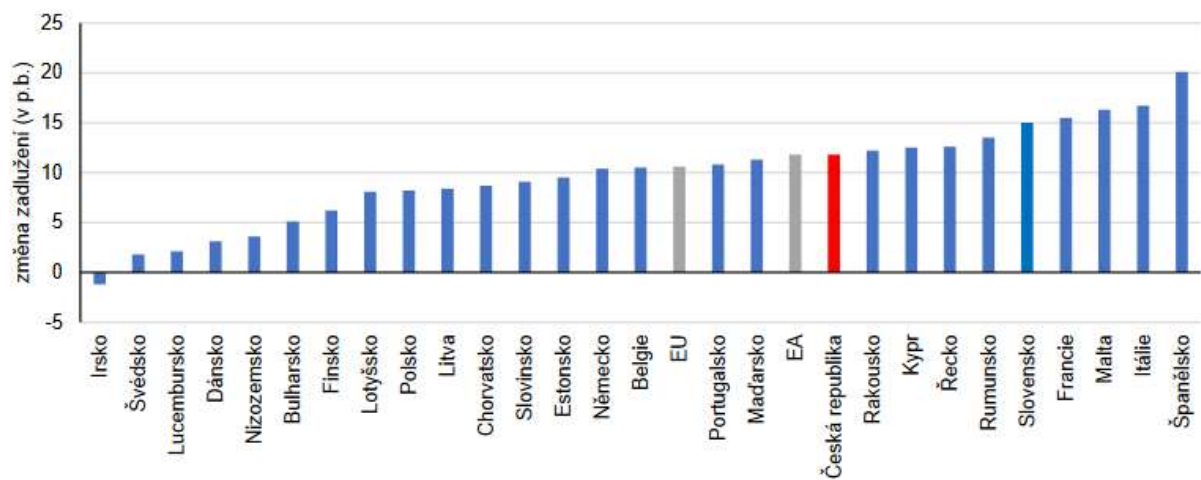
Graf 18 Indikátor dlouhodobé udržitelnosti S2 v roce 2020

primární strukturální saldo = Celkové saldo veřejných rozpočtů očištěné o hospodářský cyklus, jednorázové a přechodné operace a úrokové výdaje státu.

ČR v r. 2020 4. nejhorší země z hlediska dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí

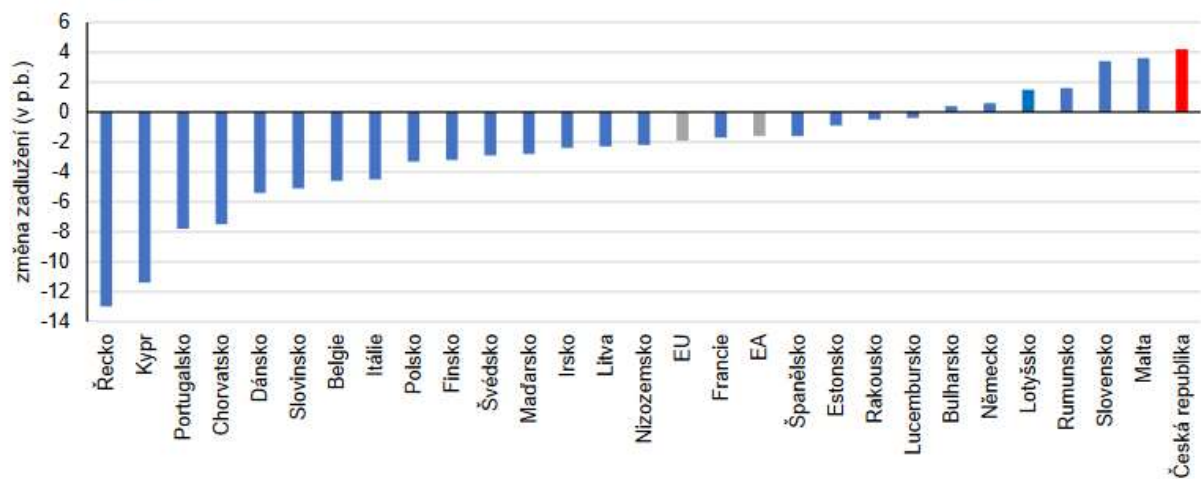
Graf 20 Vývoj dluhu sektoru vládních institucí v letech 2019-2021 v % HDP

Zdroj: Eurostat
Pozn.: EU = Evropská unie, EA = eurozóna

Dopady koronaviru

Graf 21 Vývoj dluhu sektoru vládních institucí v letech 2020-2021 v % HDP

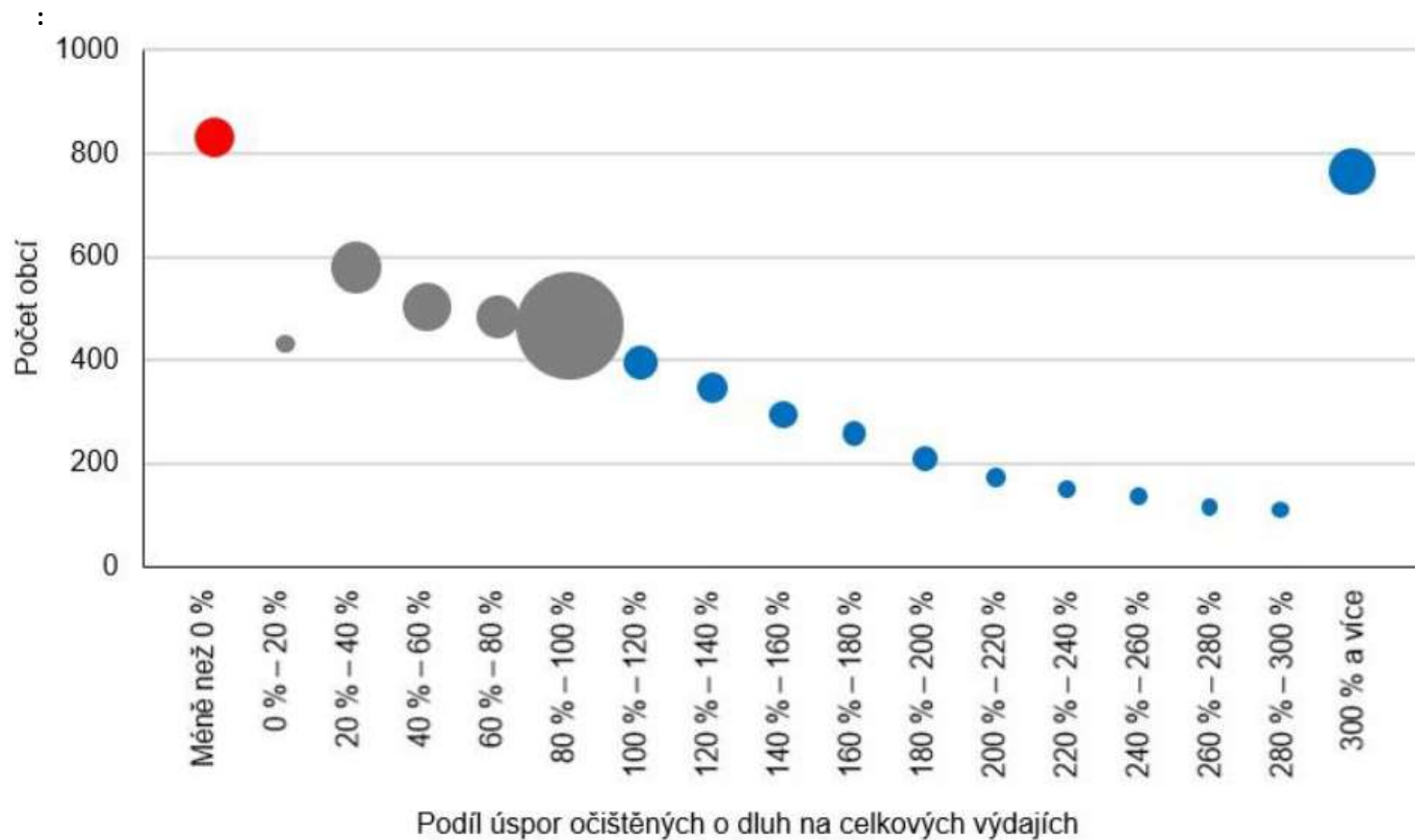

Konsolidace veřejných financí po koronaviru

Zadlužení / úspory obcí ČR

Podíl úspor očištěných o dluh na celkových výdajích

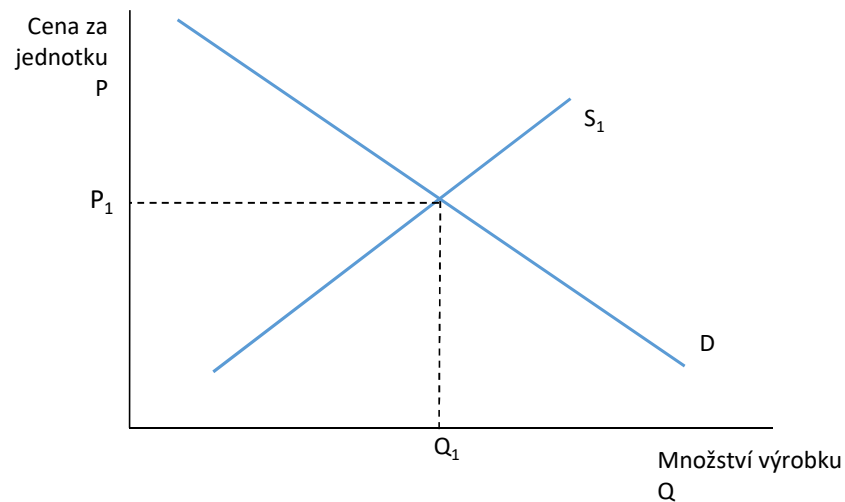
Rozpočtová odpovědnost

- Zákon č. 23/2017 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti
- Navyšování dluhu max. o 1% HDP ročně
- Dluhová brzda při zadlužení dosahujícím 55% HDP
- Národní rozpočtová rada – [vyjádření k návrhu státního rozpočtu](#) na r. 2023

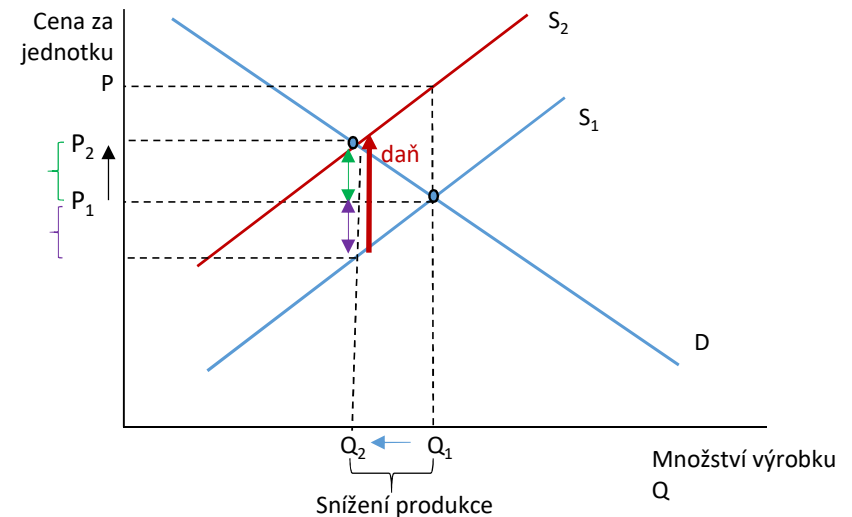
Úvod do daňové teorie,
daňové principy,
ztráta mrtvé váhy,
harmonizace daní

Daňový dopad (=daňová incidence) – zákonitosti:

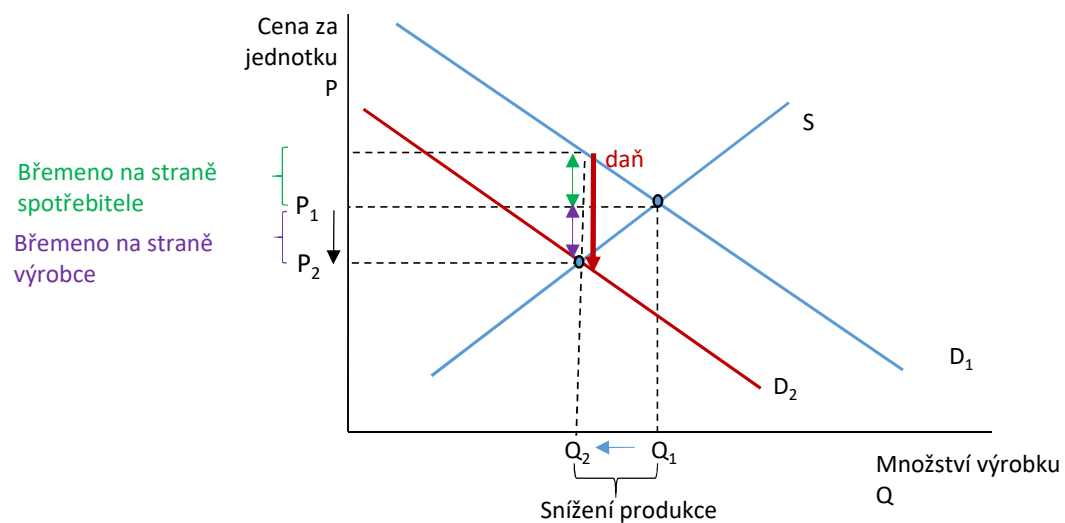
1. Určení plátce daně nepředznamenává osobu, která daňové břemeno skutečně nese (platí-li daň výrobce, cena produktu se zvedne).

Břemeno na straně spotřebitele
Břemeno na straně výrobce

2. Z hlediska toho, na koho dopadne daňové břemeno, je úplně jedno, jestli daň platí výrobce nebo spotřebitel (platí-li daň spotřebitel, získá snížení ceny produktu)

3. Jediné, na čem záleží, je elasticita nabídky a poptávky. Relativně vyšší elasticita jedné strany trhu vítězí v přesunutí daňového břemene na protistranu.

Jaký efekt bude mít daň při zcela neelastické poptávce? Nakreslete a vymyslete příklad.

